

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«Погоджено»
Декан факультету ТВППТСБ
Михайло ГИЛЬ
« 03 » 07 2025 р.

«Затверджую»
Перший проректор
Дмитро БАБЕНКО
« 03 » 07 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Освітньо-професійна програма «Харчові технології» для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня 1-го року денної форми навчання
на 2025-2026 навчальний рік

Галузь знань – G Інженерія, виробництво та будівництво
Освітня спеціальність – G 13 Харчові технології
Кваліфікація- бакалавр з харчових технологій
Мова викладання - українська

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Харчові технології», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 27.03.2025 р. (протокол №10), чинної згідно наказу по університету №41-О від 01.04.2025р.

Розробник програми: канд. іст. наук, доцентка кафедри українознавства і суспільних наук Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства і суспільних наук МНАУ, протокол № 1 від 02.07.2025 року

Завідувачка кафедри
доктор економічних наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол №11 від 03.07.2025 року

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцентка

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми

Олена ПЕТРОВА

1. АНОТАЦІЯ

Курс «Культурологія» спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти із основами теоретичного та практичного осмислення культури як комплексного соціального феномена. У межах навчальної програми розглядаються основні поняття, функції, структура та типологія культури, її історичний розвиток, взаємозв'язок із релігією, мистецтвом, наукою, мораллю та іншими сферами суспільного життя. Особлива увага приділяється аналізу культурних традицій, символів, ритуалів, а також проблемам глобалізації, культурної ідентичності та міжкультурної комунікації.

Курс формує у здобувачів здатність критично мислити, аналізувати культурні явища, усвідомлювати роль культури у формуванні особистості та суспільства, сприяє розвитку толерантності й діалогу в умовах культурного розмаїття.

SUMMARY

The course "Cultural Studies" is aimed at familiarizing higher education students with the basics of theoretical and practical understanding of culture as a complex social phenomenon. The curriculum examines the basic concepts, functions, structure and typology of culture, its historical development, relationship with religion, art, science, morality and other spheres of social life. Special attention is paid to the analysis of cultural traditions, symbols, rituals, as well as the problems of globalization, cultural identity and intercultural communication.

The course develops in students the ability to think critically, analyze cultural phenomena, understand the role of culture in the formation of personality and society, and promotes the development of tolerance and dialogue in conditions of cultural diversity.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність G 13 Харчові технології

Освітній ступінь **«бакалавр»**

Нормативно/вибіркова – **вибіркова**

Семестр – II

Кількість кредитів ECTS – **4,0**

Загальна кількість годин – **120 /4,0**

лекційні заняття – **38 год. / 1,3 кредит ECTS**

практичні заняття – **38 год. / 1,3 кредит ECTS**

самостійна робота – **44 год. / 1,4 кредит ECTS**

Форми підсумкового контрольного заходу – залік.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій стейкхолдерів та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників «Харчові технології».

Якісні зміни до робочої програми:

У 2025 р. порівняно з 2024 р. – розширено види наукової роботи здобувачів.

Підстава: зміни ОПП, результати опитування здобувачів вищої освіти.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у студентській конференції «Українознавчий вимір», що проходить раз на два роки, участь у вебінарах та семінарах з історичної тематики, участь у музейних екскурсіях по місту та музеях міста. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажання здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо історії України.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є

відповідальні особи, які організовують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=207> – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);
- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;
- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів (<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/simple-search?filterquery=Poberezhets%CA%B9%2C+Hanna&filtername=author&filtertype=equals>);
- аудіо- та відеоповідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;
- спілкування через електронну пошту (ann20081988ann@gmail.com) та телефонний зв'язок;
- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;
- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;
- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи контролю та самоконтролю (графічний диктант та інші), дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів **академічної доброчесності** – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми StrikePlagiarism.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Культурологія» є формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про культуру як систему цінностей, норм, символів і практик, що визначають життя суспільства та особистості, а також розвиток здатності до аналізу культурних процесів, міжкультурної взаємодії та осмислення власної культурної ідентичності.

Завданнями курсу є:

- ознайомлення з основними теоріями, категоріями та напрямками культурологічного знання;
- вивчення еволюції культури в історичному контексті;
- розуміння ролі культури в різних сферах суспільного життя;
- формування навичок аналізу культурних явищ і процесів;
- виховання поваги до культурного різноманіття та розвиток міжкультурної компетентності.

Об'єктом дисципліни є культура в її цілісності та різноманітті, тобто всі форми й прояви культурного життя людства: матеріальні, духовні, соціальні, символічні, інституційні тощо.

Предметом курсу є закономірності розвитку культури, її структура, функції, типологія та механізми взаємодії з іншими сферами суспільства (релігією, наукою, політикою, мистецтвом, етикою), а також процеси формування культурної ідентичності, міжкультурної комунікації й культурної динаміки в історичному та сучасному контексті.

До системи компетентностей належать:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів харчових технологій.

ЗК 05. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 08. Здатність працювати автономно.

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у

розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

Програмні результати навчання.

ПР02. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПР26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.

ПР27. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль		Теми		Обсяги годин				
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	К	Разом
1	Основи теорії культурології	1	Культура як наука	4	4	4	-	12
		2	Генезис культури	4	4	4	-	12
Всього за змістовий модуль 1				8	8	8	-	24
2	Культура Давнього часу	1	Культура цивілізації	4	4	6	-	14
		2	Антична культура	4	4	6	-	14
Всього за змістовий модуль 2				8	8	12	-	28
3	Західнохристиянська та східнохристиянська культура в епоху Середньовіччя і Ренесансу . доба бароко і Просвітництва.	1	Культура Середніх віків: Візантія, Європа, слов'яни, Русь (V- XVст.)	4	4	4	-	12
		2	Культура епохи Ренесансу.	4	4	4	-	12
		3	Культура доби бароко та Просвітництва (XVII – XVIII ст.)	4	4	4	-	12
Всього за змістовий модуль 3				12	12	12	-	36
4	Культура XIX і початку XXI ст.	1	Культура Новітнього часу	4	4	4	-	12
		2	Українське національно-культурне відродження	4	4	4	-	12
		3	Головні напрями розвитку західноєвропейської культури XIX ст.	2	2	4	-	8
Всього за змістовий модуль 4				10	10	12	-	32
Передекзаменаційна консультація				-	-	-	-	-
Всього годин по навчальній дисципліні				38	38	44	-	120

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модуля	Кількість годин і кредитів		
	години	кредити	%
Змістовий модуль 1. Основи теорії культурології	24	0,8	20
Змістовий модуль 2. Культура Давнього часу	28	0,9	23,3
Змістовий модуль 3. Західнохристиянська та східнохристиянська культура в епоху Середньовіччя і Ренесансу . доба бароко і Просвітництва.	36	1,2	30
Змістовий модуль 4. Культура XIX і початку XXI ст.	32	1,1	26,7
Всього	120	4	100

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1. Основи теорії культурології	24	1-2
Змістовий модуль 2. Культура Давнього часу	28	3-4
Змістовий модуль 3. Західнохристиянська та східнохристиянська культура в епоху Середньовіччя і Ренесансу . доба бароко і Просвітництва.	36	5-15
Змістовий модуль 4. Культура XIX і початку XXI ст.	32	16
Всього	120	X

7.3 Вид, перелік та короткий зміст лекцій

Лекція	Вид заняття	Тема	Короткий зміст	Години	Використання мультимедійного обладнання
Змістовий модуль 1. Основи теорії культурології					
1-9	Вступна	Тема 1. Культура як наука	Мета, завдання, предмет, об'єкт, структурно-логічна схема дисципліни, місце дисципліни	4	+
	Інформаційна		Поява людини на території сучасної України. Палеоліт і мезоліт. Неолітична революція. Енеоліт. Трипільська культура. Територія й населення. Етнічні процеси. Розклад первіснообщинного ладу. Кіммерійці. Скіфія. Праслов'яни скіфської доби. Мала Скіфія. Сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я і Криму. Початок великого переселення народів. Key words: culturology, task, factor, innovation, interdependence (культурологія, завдання, фактор, інновація, взаємозалежність)		+
	Інформаційна	Тема 2. Генезис культури	Найдавніше свідчення про існування людської культури. Етапи розвитку людського суспільства. Принципи періодизації. Колективна трудова діяльність як передумова виникнення культури. Розвиток первісної культури, її типологічні ознаки й досягнення. Соціальна система як культура. Формування первісних вірувань і культової свідомості (фетишизм, тотемізм, анімізм, магія). Різновиди первісного мистецтва. Міфи та їх значення для розвитку народної творчості. Перехід від комунальної праобщини до дуальної організації. Матріархат. Патріархат. Становлення і розвиток жанрів українського фольклору, його мотиви й персонажі у творах літератури та мистецтва. Keywords: testimony, signs, achievements, origin, varieties	4	+

			(свідчення, ознаки, досягнення, походження, різновиди)		
Змістовий модуль 2. Культура Давнього часу					
10	Інформаційна	Тема 3. Культура цивілізації	Вплив культури Стародавнього Сходу на розвиток світового та вітчизняного культурного процесу. Найдавніші центри людської цивілізації. Модель світу й людини давньосхідної культури. Роль месопотамської цивілізації в історії людства. Шумеро-вавилонська культура. Періодизація культури династичного Єгипту (Раннє царство. Давнє царство, Середнє царство). Становлення етнічної спільності єгиптян. Релігія. Писемність. Держава й право. Архітектура. Особливості індійської культури. Індійська міфологія. Релігія. Мистецтво архітектури й скульптури. Література. Життя й побут семітських племен. Створення алфавітного письма. Перехід до монотеїзму. Біблія – історико-культурна пам'ятка світової культури. Основні напрями китайської культури. Китайська міфологія. Мистецтво й техніка. Keywords: influence, model of the world, formation, tribes (вплив, модель світу, формація, племена)	4	+
11-14	Інформаційна	Тема 4. Антична культура.	Зміст поняття «античність». Періодизація античної культури, її роль у світовій історії. Міфологія – основа давньогрецької культури. Провідні мистецькі форми та стильові напрями у розвитку стародавньої культури Греції. Етапи розвитку культури Стародавньої Греції. Найдавніший період: егейська (крито-мікенська) культура. Гомерівський чи ранньоархаїчний період. Архаїчний період. Класичний період. Еллістичний період. Еллінізм – завершальний етап розвитку давньогрецької культури. Світовідчуття нової епохи в мистецтві й літературі. Еллін – новий тип людини. Культура міст-держав Північного узбережжя Причорномор'я. Релігія, культура й мистецтво етрусків. Республіканський період Давнього Риму. Імператорський період Давнього Риму.	4	+

			Keywords: concept, development, coast, religion, culture (концепція, розвиток, узбережжя, релігія, культура)		
Змістовий модуль 3. Західнохристиянська та східнохристиянська культура в епоху Середньовіччя і Ренесансу. Доба бароко і Просвітництва					
15	Інформаційна	Тема 5. Культура в епоху Середніх віків: Візантія, Європа, слов'яни, Русь (V-XV ст.)	Матеріальні основи середньовічного суспільства, його становість й корпоративність. Утворення світових релігій. Складання основних націй й національних держав. Ідеологія християнства та її світоглядні засади. Церква як домінанта духовного життя середньовічної культури. Теоцентризм. Імперія Карла Великого й формування етнокультурної спільності народів Західної Європи. Становлення матеріальних й духовних онов культури. Язичницькі вірування й людина. Упровадження християнства на русі. Роль церкви у формуванні суспільства й владних структур. Архітектура. Образотворче мистецтво. Освіта й книжково-перекладна діяльність. Особливості розвитку, етапи формування становлення культури. Періодизація, утворення української народності й нації. Соціальна структура суспільства. Причини виникнення ісламу, його суть та політичний ідеал. Keywords: christianity, beliefs, art, church, architecture (християнство, вірування, мистецтво, церква, архітектура)	4	+
16	Інформаційна	Тема 6. Культура епохи Ренесансу.	Утворення націй та національних культур. Християнський антропоцентризм (Н. Кузанський, П. делла Мирандолла) Головні риси Північного Відродження та його ідеологія. Утвердження абсолютизму. Формування нових світоглядних орієнтирів. Зростання національних особливостей культурного життя. Особливості архітектури й образотворчого мистецтва (Д. Берніні, Ф. Борроміні, П.-П. Рубенс, А. ван Дейк, Х. ван Рейн Рембранд). Keywords: features, absolutism, orientation, art, ideology (риса, абсолютизм, орієнтація, мистецтво, ідеологія)	4	+

17	Інформаційна	Тема 7. Культура доби бароко та Просвітництва (XVII-XVIII ст.)	Зростання ролі знань і освіти у розвитку людства. Французькі просвітителі (Ж.-Ж. Руссо, Вольтер, Д. Дідро, Ш. Монтеск'є). Класицизм та його естетичні засади. Раціоналізм – філософське підґрунтя стилю. Ідеологічні основи класицизму. Православні церковні братства та їх роль у розвитку національної культури. Поширення друкарства. Становлення національної вищої школи. Києво-Могилянська академія. Keywords: principles, rationalism, classicism, printing, academy (принципи, раціоналізм, класицизм, поліграфія, академія)	4	+
Змістовий модуль 4. Культура XIX і початку XXI ст.					
18	Інформаційна	Тема 8. Культура Новітнього часу	Універсалізм культурного процесу. Еволюція національних культур. Основні принципи романтизму як ідейно-художнього напрямку. Група «Буря й натиск» (Й.-В. Гете, Й.-Г. Гердер). Нові літературні жанри (О. Де Бальзак, Ч. Діккенс, Г. Флобер, Стендаль, Л. Толстой, Ф. Достоевський). Натуралізм (Е. Золя, Е. І. Ж. Гонкури). Імпресіонізм – визначне явище у живописі та скульптурі (Е. Мане, К. Моне, О. Ренуар, Е. Дега, К. Пікассо, О. Роден). Keywords: universalism, process, evolution, romanticism, painting (універсалізм, процес, еволюція, романтизм, живопис)	4	+
19	Інформаційна	Тема 9. Українське національно-культурне відродження	Романтизм в українській літературі (Т. Шевченко, П. Гулак-Артемівський, І. Срезневський, М. Костомаров, Л. Боровиковський, В. Забіла). Фундатори нової української літератури в Галичині (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький, М. Устимович). Український живопис (Т. Шевченко, К. Трутовський, І. Сошенко, А. Мокрицький, М. Сажан, О. Сластін, І. Соколов. Музика (С. Гулак-Артемівський, М. Лисенко, А. Вахнянин, С. Людкевич). Становлення нової української літератури та літературної мови (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, Т. Шевченко, Марко Вовчок, Панас Мирний, І. Франко). Формування української реалістичної музики (М. Лисенко, П. Ніщинський, М. Аркас). Театральне	4	+

			мистецтво. Аматорський театр першої половини XIX ст. Діяльність І. Котляревського та Г. Квітки-Основ'яненка, застосування українського професійного театру (М. Кропивницький, М. Старицький). Елементи імпресіонізму у творчості українських письменників (Леся Українка, М. Коцюбинський, О. Кобилянська), художників (О. Мурашко, М. Бурачек). Keywords: romanticism, art, impressionism, creativity, music (романтизм, мистецтво, імпресіонізм, творчість, музика)		
20	Інформаційна	Тема 10. Головні напрями розвитку західноєвропейської культури XIX ст.	Техногенна цивілізація, її вплив на формування особистості та процеси розвитку культури. Нові підходи у визначенні ролі матеріальних та духовних цінностей людства. Провідні стилі в літературно-мистецькому житті: реалізм, модернізм, символізм, футуризм, конструктивізм, абстракціонізм, урбанізм, авангардизм та ін. Поява кіно та телебачення. Постмодерн і сучасність. Творчі пошуки шляхів розвитку української культури в 20-30-х роках. Становлення українського модернізму (символізм, футуризм, неокласицизм). Український мистецький авангард (М. Бойчук, К. Малевич, О. Богомазов, О.Новіков, М. Паращук). Український модерний театр (Л. Українка, В. Винниченко, Л. Курбас). Програма культурного будівництва та її здійснення за часів тоталітаризму. Соціалістичний реалізм як творчий метод у розвитку української культури в радянську епоху (П. Тичина, В. Сосюра, М. Рильський, М. Стельмах, О. Гончар, М. Самокиш та ін.). Keywords: society, futurism, urbanism, realism, era (суспільство, футуризм, урбанізм, реалізм, епоха)	2	+
Всього годин				38	

7.4 Перелік та план практичних занять

Практичні заняття з дисципліни проводять з використанням методичних рекомендацій та відповідної (визначеної до кожного заняття та окресленої на попередньому занятті викладачем) нормативної бази.

Години	Тема практичного заняття	План практичного заняття
Змістовий модуль 1. Основні теорії культури		
4	Культурологія як наука і дисципліна	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Генезис культури	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
Змістовий модуль 2. Культура Давнього часу		
4	Культура народів Стародавнього Сходу	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Антична культура.	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
Змістовий модуль 3. Західнохристиянська та східнохристиянська культура в епоху Середньовіччя і Ренесансу. Доба бароко і Просвітництва		
4	Культура в епоху Середньовіччя	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Культура епохи Відродження.	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Культура доби бароко та Просвітництва	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
Змістовий модуль 4. Культура XIX і початку XXI ст.		
4	Світоглядні засади та головні напрями розвитку Європейської культури XIX ст.	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Національно-культурне відродження та становлення (XVIII – поч. XX ст.)	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Культура XX ст.: визначні феномени. Художні течії та стилі	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
38	Всього годин	

7.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання, та індивідуальної роботи

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота в обсязі 44 години складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, законодавчо-нормативної бази, а також підготовки до практичних занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Змістовий модуль	№ з/п	Тема	Кількість годин	Форма контролю	Кількість балів	
					min	max
1	1	Тема 1. Культура як наука	4	опитування тестування перевірка індивідуального завдання робота у Moodle	2	4
	2	Тема 2. Генезис культури	4	-//-		
2	3	Тема 3. Культура цивілізації	6	-//-	11	22
	4	Тема 4. Антична культура.	6	-//-		
3	5	Тема 5. Культура Середніх віків: Візантія, Європа, слов'яни, Русь (V- XVст.)	4	-//-	1	2
	6	Тема 6. Культура епохи Ренесансу.	4	-//-		
	7	Культура доби бароко та Просвітництва (XVII – XVIII ст.)	4	-//-		
4	8	Культура Новітнього часу	4	-//-	1	2
	9	Українське національно-культурне відродження	4	-//-		
	10	Головні напрями розвитку західноєвропейської культури XIX ст.	4	-//-		
		Разом	44	X	15	30

7.6. Перелік тем наукової роботи здобувачів вищої освіти у межах роботи наукового гуртка з дисципліни «Культурологія»

1. Поняття культури в контексті гуманітарних наук: порівняльний аналіз.
2. Функції культури у суспільному розвитку.
3. Структура культури: матеріальна, духовна, соціальна складові.
4. Типологія культур: традиційна, модерна та постмодерна.
5. Символ і знак у культурі: семіотичний підхід.
6. Антична культура як джерело європейської цивілізації.
7. Культура Середньовіччя: синтез релігійного та світського.
8. Культурні особливості епохи Відродження.
9. Модернізм і постмодернізм у культурному дискурсі ХХ століття.
10. Українська культура барокової доби: риси й значення.
11. Глобалізація і культура: виклики та перспективи.
12. Масова культура: феномен, функції, вплив.
13. Діалог культур у контексті міжкультурної комунікації.
14. Культурна ідентичність в умовах постмодерного суспільства.
15. Цифрова культура: трансформація комунікацій та мистецтва.
16. Візуальна культура: нові форми сприйняття в епоху цифрових технологій.
17. Мистецтво як форма культурної пам'яті.
18. Естетика в культурологічному вимірі.
19. Музика як засіб культурної комунікації.
20. Архітектура як відображення ментальності епохи.
21. Українська культура в контексті європейської культурної традиції.
22. Традиційна культура українського народу: структура і символіка.
23. Регіональні культурні особливості України.
24. Культурна політика в Україні: стан і перспективи розвитку.
25. Збереження нематеріальної культурної спадщини: проблеми та рішення.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти складається з двох видів: для тих здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені лекційні і практичні заняття, та для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів у результаті кращого засвоєння дисципліни завдяки виконанню індивідуальних завдань та участі у заходах неформальної освіти.

Для здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені практичні заняття	Оцінка в балах	Для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів	Оцінка в балах
Захистити практичне завдання	1	Формування інформації щодо тем дисципліни з різних джерел	5
Вирішити тестові завдання з теми лекції у MOODLE	1	Виконання додаткового індивідуального завдання підвищеної складності	7

Захист повідомлення	1	Створення презентаційних матеріалів	5
Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах	Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

а) для поточного контролю

Змістовий модуль I. Основні теорії культури

1. Які найважливіші наукові питання і проблеми визначають основний зміст дисципліни «Українська та зарубіжна культура».
2. Яким шляхом формується культура особистості?
3. З яких компонентів складається культура студента – майбутнього фахівця?
4. Яку роль відіграє культура у житті суспільства та особистості?

Змістовий модуль II. Культура Давнього часу

1. З яким уявленням був пов'язаний культ фараона?
2. Якою писемністю користувалися у Давньому Єгипті та Месопотамії?
3. Які пам'ятки матеріальної та духовної культури Індії та Китаю є відомими?
4. Що означає термін «егейська цивілізація»?
5. Яке значення мали міфи для розвитку античної культури?
6. Що означає поява філософії у духовному житті еллінів?
7. Якими уявляли олімпійських богів Еліни?
8. Яке мистецтво Давньої Греції та Риму називають класичним і чому?
9. Що нового дав Рим античній культурі?
10. Чому час правління Августа називають «золотим віком» літератури і мистецтва?
11. Які видатні твори античної літератури і мистецтва увійшли до скарбниці світової художньої культури?

Змістовий модуль III. Західнохристиянська та східнохристиянська культура в епоху Середньовіччя і Ренесансу. Доба бароко і Просвітництва.

1. Яким був вплив християнства на духовну і матеріальну культуру Середньовіччя?
2. Мова середньовічної освіти й науки.
3. Які дисципліни складали «сім вільних мистецтв»?
4. Коли виникли європейські університети та які факультети вони мали?
5. У яких формах розвивалась феодално-рицарська й міська демократична культура?

6. Як виникло поняття «Ренесанс» і що воно означає?
7. Кого і чому прийнято називати «Титанами Відродження»?
8. У чому полягає оновлення літератури й мистецтва в епоху Відродження?
9. Хто такі просвітителі та якою була головна мета їх діяльності?
10. Заслуги французьких просвітителів у секуляризації культури?
11. Які художні стилі існували в епоху Просвітництва?
12. Які чинники формували світоглядну культуру європейців протягом XIX-XXст?
13. Як розвивалась система світської освіти у Західній Європі протягом XIX-XXст. та її досягнення.
14. У яких ідейно-художніх напрямках та формах розвивалась західноєвропейська література і мистецтво протягом XIX-XXст?
15. Які нові види та форми мистецтва з'явилися в Європі у XXст.?
16. Які проблеми розвитку сучасної європейської культури є найактуальнішими?
17. Який культурний вплив здійснила Візантія на Київську Русь?
18. Хто започаткував писемність в Київській Русі?
19. Які літературні твори часів Київської Русі Ви знаєте?
20. Які архітектурні споруди Київської Русі прославилися у віках?
21. Якою за характером була культура східних слов'ян до прийняття християнства Київською Руссю?
22. Які видатні пам'ятки матеріальної та духовної культури Київської Русі увійшли у скарбницю світової культури?
23. В яких умовах формувалась староукраїнська культура?
24. Що таке полемічна література і хто її започаткував?
25. Роль братських шкіл в українській культурі.
26. Які навчальні заклади існували в Україні в XVI-XVIIIст?
27. Кого з діячів Києво-Могилянки ви знаєте?
28. Якими рисами характеризувався побут запорізьких козаків?
29. Які особливості українського мистецького бароко?

Змістовий модуль IV. Культура XIX – XX ст.

1. У творчості яких відомих митців проявився романтизм?
2. Які історико-етнографічні праці початку XIXст. ви знаєте?
3. Коли були засновані і яку роль в українській культурі відіграли перші університети?
4. Що ви знаєте про діяльність та програмні документи Кирило-Мефодіївського братства?
5. З чийм ім'ям пов'язують утвердження реалізму в українській літературі?
6. Хто були яскравими представниками драматургії XIXст?
7. Коли і з чийм ім'ям пов'язують становлення українського професійного театру.
8. Хто є основоположником української класичної музики?
9. Чим займалися живописці-пересувники в Україні?
10. Які модерністичні прояви наявні в українському живописі та літературі?

11. Які причини запровадження, а потім згорання українізації?
12. З якої справи розпочалися репресії проти української інтелігенції?
13. Як ви розумієте термін “Розстріляне Відродження”?
14. Назвіть представників шістдесятників.
15. Чим покликано виникнення дисидентського руху в Україні?
16. Як відбувається процес гуманізації освіти в Україні нині?
17. Які новації відбуваються в українській літературі та живописі?
18. Що ви знаєте про формування нової соціокультурної дійсності на початку III тисячоліття.

б) питання для підсумкового контролю (залік)

1. Що таке культура?
2. Функції культури.
3. Основні етапи розвитку світової культури.
4. Культура Стародавнього Сходу.
5. Культура народів Межиріччя.
6. Культура Стародавнього Китаю.
7. Культура Стародавньої Індії.
8. Культура Візантії.
9. Культура Стародавньої Греції.
10. Римська культура.
11. Культура Середньовіччя.
12. Культура епохи Відродження.
13. Культура часів Реформації.
14. Культура епохи Просвітництва.
15. Культура Західної Європи XIX ст.
16. Культура XX ст.
17. Глобальні проблеми сучасної культури.
18. Особливості культури дохристиянського періоду Київської Русі.
19. Джерела вивчення культури України.
20. Культура первісного суспільства на території України.
21. Культура Київської Русі.
22. Культура періоду феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство.
23. Розвиток культури України в др.п. ХУІІ-ХУІІІ ст.ст.
24. Польсько-литовська доба в культурі України.
25. Піднесення української культури в др.п. ХУІ-п.п. ХУІІ ст.
26. Становлення національної культури (1780-1830).
27. “Розстріляне Відродження”
28. Культурне життя України в 1980-1991 рр.
29. Українська культура в часи Великої Вітчизняної війни.
30. Суперечності розвитку української культури 1960-1980 рр.
31. Національно-державне відродження і розвиток культури України на сучасному етапі.
32. Національна символіка України, її історія.

33. Виникнення та розвиток друкарства в Україні.
34. Культурно-просвітницька діяльність братств в Україні.
35. Побут та звичаї запорізьких козаків.
36. Розвиток вищої освіти України. Острозька та Києво-Могилянська академії
37. Українське православ'я як поборник культурних та національних традицій.
38. Університети. Початки вітчизняної науки. Громади. Просвіта.
39. Театральні традиції України.
40. Українські музичні традиції.
41. Українська архітектура.
42. Вхідження української культури в загальнослов'янський та світовий культурний процес (1840-1890).
43. Політика "українізації", її суть та наслідки (20-ті рр. XX ст.)
44. Дохристиянська культура східних слов'ян.
45. Національні звичаї та традиції українського народу.
46. Утвердження української культури як культури світового рівня (1890-1916 рр.)
47. Видатні українські художники.
48. Культурний розвиток української діаспори.
49. Перспективи відродження української культури.
50. Культурно-ідеологічні процеси у повоєнний період.
51. Національне культуротворення (кінець XX ст.).
52. Основні риси сучасної культури.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

За всі види робіт впродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту з дисципліни; повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту для самостійної роботи з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напрямку та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, робочі зошити для практичних занять та самостійної роботи здобувачів, індивідуальні завдання, графічний диктант, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=128>. Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-ukr/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

Здобувач вищої освіти має право складати підсумковий семестровий екзамен у письмовій формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 36 і більше балів. У цьому випадку оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за екзамен (24-40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ мод улю	К-сть годин		Форма контролю	Кількіст ь заходів	Оцінка		Сума	
	Л К	ПЗ			min	max	min	max
1	18	16	Аудиторна робота: -контрольна робота; -усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на гуртку; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -тези; -наукова стаття Разом за I Модуль	1 5 1 4 1 1	1 1 1 2 0 1	2 2 1 2 2 3	1 5 1 8 0 1	2 10 3 8 2 3
2	8	6	Аудиторна робота: -контрольна робота; -усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на конференції; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -тези Разом за II Модуль	1 2 1 2 1	1 1 0 2 2	2 2 2 2 2	1 2 0 4 2	2 4 4 4 2
3	4	8	Аудиторна робота: -контрольна робота; -усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на конференції; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -участь у підготовці та проведенні наукового семінару з дисципліни Разом за III Модуль	1 2 1 2 1	1 1 0 2 2	2 2 2 2 2	1 2 2 4 2	2 4 4 4 2
Написання тез доповідей, участь у конференції							5	10
Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження							3	5
Індивідуальне завдання							1	8
Разом							36	60
Екзамен							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Якщо на екзамені здобувач вищої освіти отримав менше 24 балів, то він одержує загальну незадовільну оцінку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання - екзамен

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	3 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів; карти, атласи. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Як правило, заняття проходять в ауд. 320 Головного навчального корпусу МНАУ.

Аудиторія кафедри українознавства № 320 (40 м²)

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з історії України.

Устаткування: Учнівські столи – 30 шт. Лавки – 30 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець викладача – 1шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

10.1. Базова література

1. Гуржій О. І. Гетьманська Україна 1676-1764. Київ: Арій, 2019. 320с.
2. Єфименко Г. Україна радянська: Ілюзії та катастрофи «комуністичного раю» 1917-1939 рр. Харків: КСМ, 2018. 352с.
3. Фадєєв О. Долітописна історія України. Київ :Український пріоритет, 2020. 424с.

10.2. Допоміжна література

1. Барановська Л. В., Хома І. Культурологія : навчальний посібник. Львів : Новий світ-2000, 2021. 195 с.
2. Барановська Н.М., Хома І.Я. Культурологія: навчальний посібник. 2025, 194 с.
3. Історія української культури у схемах, таблицях та ілюстраціях: навч.-метод. посіб. Реком. ВР. Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янка Л. І. 180 с. 2021.
4. Кравець М.С. Культурологія: підручник. 2-ге видання, стереотипне. 2025. 318 с.
5. Кравець М.С. Культурологія: розвиток культури в інформаційному вимірі: підручник. 2025. 260 с.
6. Назіп Хамітов, Світлана Крилова. Людина і культура. Центр учбової літератури. 2025.
7. Павлова Олена, Мельничук Тетяна. Історія української культури (2-ге вид.)". Центр учбової літератури. 2023.
8. Сабадаш Ю.С. Історія української культури (1991-2023): ілюстрована хрестоматія. Частина III. Ліра-К : 2024.
9. Хома І.Я. Історія української культури: навчальний посібник для студентів освітньої програми «Музейна, пам'яткоохоронна діяльність і культурний туризм».170 с. 2025.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. Перегляд Український археографічний щорічник за темою "Історичні статті". URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/11986/browse?value=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96&type=subject> (дата звернення: 15.05.2018).
2. Український тиждень. Історія. URL:<https://tyzhden.ua/History/page=1> (дата звернення: 28.06.2025).

10.4. Законодавчо-нормативні акти

1. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року. Голос України. 1991. №165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Київ, 1990.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

3. Конституція України. Київ, 1996.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (зі змінами 28.06.2025).

Рекомендовані офіційні сайти

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Наукові статті та науково-інформаційні публікації.

URL: http://cdago.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=37&Itemid=75 (дата звернення 28.06.2025).

Робочу програму розробила
канд. іст. наук., доцентка кафедри
українознавства і суспільних наук

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ